

סיכום שיעור 16202 במסכת אבות שנמסר מפי הרב אורי שרקי

לסיכומים נוספים ומאמרים
הכנסו לאתר www.koltuv.org

מנהג ישראל שכשניגשים ללמוד את מסכת אבות מתחילים למעשה במשנה שמקורה הוא במשנה של מסכת סנהדרין "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר"

נשאלת השאלה מדוע מקדימים את המשנה הזו ללימוד במסכת אבות ?
התשובה : העבודה המוסרית המפורטת במסכת אבות דורשת מהאדם הישראלי מאמץ . יש להתאמץ לתקן את המידות והמעשים והמחשבות כדי להיות מתוקן מבחינה מוסרית .

אולם יש לזכור שמלכתחילה לכל ישראל יש חלק לעולם הבא – דהיינו שלמותו המוסרית מובטחת בסופו של דבר ואולם האדם נדרש לעשות זאת ע"י מאמץ אקטיבי מצידו ולא ע"י הזנחת והפקרת התנהגותו עד שיזקק ליסורים ששייבו לו את השלמות המוסרית הזו.

לעומת זאת על פי הנצרות לכל אדם יש חלק לגהינם – האדם נולד אשם . מהי האשמה ? – חטא אדם הראשון . אלא שרק חסד אלוהי , חנינה מיוחדת יכולה לפטור אותו מה'תיק' הזה שרובץ על האדם . הנצרות אם כן , מניחה שישנה עוינות בסיסית בין הבורא לבין האדם . הבורא שונא את האדם . היהדות מניחה את ההיפך , שהרי עצם האקט של הבריאה בהגדרה הוא מעשה של חסד שהרי בריאה היא נתינת קיום ומקום לזולת - מכאן יש ללמוד שהבורא אוהב את האדם אלא שהוא דורש ממנו לא לקלקל את מצבו .

לנצרות מצד עצמה אין הדרכה כיצד להשיג חיי עולם הבא . מה שאמרה הנצרות היא שעל מנת לזכות לחיי עולם הבא צריך להידבק בעם ישראל . אולם בגלל שבתקופה בה קמה הנצרות היהודי היה בזוי תחת כיבוש זר , וגם אויב פוליטי , היה קשה להידבק באומה שמצבה שפל , לכן המציאו הנוצרים איזה מיתוס , תחליף במקום עם ישראל – נער יהודי הרוג שאליו הם משתחווים .

ההבטחה האלוהית של עולם הבא לישראל , מתברר שגם חסרון גדול עומד בצידה מכיוון שיש לנו תעודת ביטוח לחיי העולם הבא , אנו מרשים לעצמנו לדחות את ההצלחה בעולם הזה עד אין סוף . בכל פעם שהיתה לנו הצלחה מדינית – קלקלנו אותה מהר מאוד .

ההצלחות המדיניות של ישראל היו מעטות ולתקופות קצרות :

בימי דוד ושלמה – ואז חלקנו את הממלכה
בימי שלטון החשמונאים – ואז קראנו לרומאים לסייע לנו להרוג איש את אחיו
בימי מלחמת ששת הימים – ואז חתמנו על הסכמי אוסלו כדי לאבד כל הישג מהמלחמה

אפשר להתעודד מזה שיש לתופעה הזו סוף . מתי שהוא ההצלחה תגיע . למועד הזה קוראים 'הקץ' .

בשמות השבטים לא מצאנו את האותיות ח,ט,ק,צ ודורשי רשומות אמרו שבשבטים אין חטא – על כך מרמז העדר האותיות ח,ט .
מצד שני גם אין בהם את האותיות ק,צ לכן יעקב אבינו לא יכל לגלות לשבטים את הקץ .
הרגשת הנצחיות של עם ישראל מאפשרת לו לדחות ולדחות את ההצלחה של ההיסטוריה .
יעקב אבינו ירש מיצחק את האותיות ח,י את החיות הנצחית שאין בה מות . עשיו ירש את האותיות ק,צ - לכן מי שכן מקדם את הקץ הוא עשיו – אדום . הוא יודע שהוא זמני בעולם הזה ולכן חשוב לו התיקון והגילוי כאן ועכשיו של הקץ .
אולם כאשר הקץ מופיע על ידי עשו – שכינה מסתלקת ושם שמיים מתחלל . זה מאוד לא נעים כשעשיו עובד והשואה שהתחוללה באירופה ותקומת מדינת ישראל שבאה בעקבותיה – תוכיח . תוצאות השואה הכריחו אותנו לחזור לארץ ישראל ולהקים שלטון משלנו בארץ .

מהו העולם הבא ?

העולם הבא איננו עולם אחר שיש צורך להגיע אליו . העולם הבא הוא מצבו העתידי המתקון של העולם הזה .
בעולם הזה ישנה בעיה מקוממת . הטבע , מנהגו של עולם מכחיש את מציאות הבורא . הכל נראה אוטומטי ופועל ללא התערבות של הבורא . כיצד יתכן שהטבע שהוא בעצמו בריאה של הקב"ה מאפיל על נוכחות הקב"ה ? כיצד הגוף מאפיל על זוהר הנשמה כאילו רק הגוף קיים .
התפיסה הנכונה של היחס בין הגוף לנשמה תהייה מוחשית לנו ב'עולם הבא'

מהי ההבטחה לחלק לעולם הבא ? - כל מי שורש ישראל נמצא בו – יקבל בסופו של דבר חלק לעולם הבא . זה יגיע לאחר מירוץ וזיכרון גדול של עונשים , גהינם וכדומה אבל בסוף יכריחו אותו להיות זכאי לחלק לעולם הבא .

שאלה : האם גם לגויים יש חלק לעולם הבא ?

תשובה : כן . אך לעומת היהודי שעולם הבא זו ברירת המחדל של עתידו ורק אם הוא יתאמץ מאוד מאוד – הוא יוכל לאבד זאת , אצל הגוי המאמץ הוא בכיוון הפוך – לזכות לחיי העולם הבא . שהרי המשנה אומרת שארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא - אחד מהם הוא בלעם שהיה גוי כידוע .
אם לגוי אין חלק לעולם הבא מדוע צריך למנות את בלעם ? הרי הוא גוי ? אלא מכאן ראייה שגם לגוי יש חלק לעולם הבא

שאלה :מה זכיתי אני להיוולד יהודי ולקבל עולם הבא בקלות ואילו הגוי צריך לעמול על כך ?

תשובה : הגמרא במסכת ראש השנה דף יא' אומרת "אמר רבי יהושע בן לוי כל מעשה בראשית לדעתן נבראו" - ז"א הקב"ה שאל אותם האם ברצונם להיברא מי שנולד יהודי בחר להיות יהודי אף על פי שזה מחייב ואם הוא יקלקל את מעשיו יענישו אותו עד שיזדכך ויקבל את חלקו לעולם הבא
מי שנולד גוי – בחר להיות גוי – ז"א הקשר שלו אל הנצח יהיה תלוי במעשיו בעולם הזה

ואם יקלקל – לא יענש בחומרה כמו ישראל שקלקל .